

νιάτα

νιάτα, τα, ουσ. [<μσν. τά νεότα <αρχ. νεότης], η νεανική ηλικία και γενικά η νεολαία (ακούγεται και **το νιάτο**): «τα νιάτα της Ελλάδας || κοτζάμ κωλόγερος και παριστάνει το έξαλλο νιάτο». (Ακολουθούν 14 φρ.)·

- γλεντώ τα νιάτα μου (και τη λεβεντιά μου / και την ομορφιά μου), τα περνώ με γλέντια και διασκεδάσεις. (Λαϊκό τραγούδι: *στου διαβόλου τα 'γραφα όλα το κατάστιχο και γλεντώ τα νιάτα μου πριν με πιάσει λάστιχο*)·

- έφαγε τα νιάτα του, **α.** τα ανάλωσε για κάποιο σκοπό: «έφαγε τα νιάτα του διαβάζοντας και τώρα δρέπει τους καρπούς των κόπων του». **β.** τα έζησε τζάμπα, ανώφελα, τα κατάστρεψε: «έφαγε τα νιάτα του τεμπελιάζοντας || έμπλεξε με τα ναρκωτικά κι έφαγε τα νιάτα του». (Τραγούδι: *τα νιάτα του έφαγε ο Στρατής στα ναυπηγεία ολημερίς, φτιάχνει τα πιο γερά σκαριά να πάνε οι άλλοι μακριά να ταξιδέψουνε τη γη οι τυχεροί, οι τυχεροί*)·

- θρέφει νιάτα, (ειρωνικά) δεν κάνει τίποτα, τεμπελιάζει: «όλοι της ηλικίας του έχουν μια δουλειά και δουλεύουν και μόνο αυτός θρέφει νιάτα»·

- κλαίω τα νιάτα μου, είμαι πολύ στενοχωρημένος, πολύ μετανιωμένος που τα πέρασα χωρίς να τα εκμεταλλευτώ δημιουργικά, που τα χαράμισα: «τώρα δεν έχει καμιά αξία να κάθεται να κλαίει τα νιάτα σου, γιατί, όταν ήσουν νέος, τ' άφησες να φύγουν ανεκμετάλλευτα»·

- κρίμα στα νιάτα σου! ή κρίμα τα νιάτα σου! λέγεται σε περίπτωση κατά την οποία κάποιος νεότερός μας αποδεικνύεται λιγότερο ικανός ή δυνατός σε σχέση με αυτό που η ηλικία του απαιτεί, ή που δεν εκτιμά τις δυνατότητες τις οποίες η ηλικία του προσφέρει: «κρίμα στα νιάτα σου, να μην μπορείς ν' ανέβεις γρήγορα μια σκάλα! || κρίμα τα νιάτα σου να τα χαραμίζεις μ' αυτές τις παλιοπαρέες». (Λαϊκό τραγούδι: *κρίμα τα νιάτα, την τσαχπινιά, κρίμα το μπόι σου καλέ, άντρας δυο μέτρα σαν το κουκλί να ζητιανεύει το φιλί*)·

- να μη χαρώ τα νιάτα μου! όρκος που δίνεται από κάποιον για να γίνει πιστευτός σε αυτά που λέει: «να μη χαρώ τα νιάτα μου, αν σου λέω ψέματα!». Συνών. *να μη χαρώ ό,τι αγαπώ! / να μη χαρώ τα μάτια μου! / να μη χαρώ τα παιδιά μου! / να μη χαρώ τη ζωή μου! / να μη χαρώ τη μάνα μου! / να μη χαρώ τη μανούλα μου! / να μη χαρώ το στεφάνι μου(!)*·

- να 'χα τα νιάτα σου! έκφραση με την οποία μακαρίζει κάποιος ηλικιωμένος ένα νεαρό άτομο στην περίπτωση κατά την οποία το βλέπει να τεμπελιάζει, ή που το βλέπει να στενοχωριέται χωρίς να υπάρχει ιδιαίτερος λόγος: «να 'χα τα νιάτα σου και δε θα σήκωνα κεφάλι απ' τη δουλειά! || να 'χα τα νιάτα σου και δε θα μ' ένοιαζε το παραμικρό!». (Λαϊκό τραγούδι: *να 'χα τα νιάτα σου αχ και να τα 'χα, να 'χα τα νιάτα σου αυτά μονάχα*). Πολλές φορές της φρ. προτάσσεται το *α ρε* ή το *ε ρε*·

- να χαρείς τα νιάτα σου! (και τη λεβεντιά σου! / και την ομορφιά σου!), παρακλητική έκφραση σε κάποιον ασχέτου ηλικίας για εύνοια ή εξυπηρέτηση: «να χαρείς τα νιάτα σου, βοήθησέ με να τελειώσω τη δουλειά!». (Τραγούδι: *μπάρμπα Γιάννη με τις στάμνες και με τα σταμνάκια σου να χαρείς τα νιάτα σου*). Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το *αμάν* ή το *έλα*. Συνών. *να χαρείς ό,τι αγαπάς! / να χαρείς τα μάτια σου! (τα δυο!) / να χαρείς τα παιδιά σου! / να χαρείς τη ζωή σου! / να χαρείς το στεφάνι σου(!)*·

- οπού 'ναι γέρος μπουνταλάς, απού τα νιάτα το 'χει, βλ. λ. μπουνταλάς·

- στα νιάτα μου! βλ. φρ. *να μη χαρώ τα νιάτα μου(!)*·

- στα νιάτα μου, κατά τη νεανική μου ηλικία: «στα νιάτα μου, υπήρχαν άλλοι τρόποι διασκέδασης»·

- τόπο στα νιάτα! βλ. λ. [τόπος](#)·

- χαιρόμαι τα νιάτα μου (και τη λεβεντιά μου / και την ομορφιά μου), βλ. φρ. *γλεντώ τα νιάτα μου*·

- χαραμίζω τα νιάτα μου (και τη λεβεντιά μου / και την ομορφιά μου), περνώ τα νιάτα μου ανώφελα, χωρίς να κάνω κάτι ουσιαστικό, κάτι δημιουργικό: «κοτζάμ παλικάρι και χαραμίζει τα νιάτα του στα καφέ και στα μπαράκια!».

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας